

Nr 183.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning för vissa genom krigsförhållandena uppkommande förluster för statstjänstemän m. fl.; given Stockholms slott den 3 mars 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för kommunikationsdepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om ersättning till statstjänstemän m. fl. för vissa genom krigsförhållandena uppkommande förluster och anför därvid följande.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 2/1943, s. 31) beviljade 1943 års riksdag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 för detta ändamål ett anslag av 60 000 kronor. De förluster, som avsågos skola ersättas genom detta anslag, hade uppkommit i huvudsak under tiden före det nu pågående världskrigets utbrott, bl. a. under inbördeskriget i Spanien,

den japansk-kinesiska konflikten samt kriget mellan Finland och Sovjetunionen 1939—1940. I sin skrivelse med anledning av propositionen (rd. skr. nr 24/1943) framhöll riksdagen, att det icke varit den möjligt att på grundval av det föreliggande utredningsmaterialet bedöma skäligheten av de framställda ersättningsanspråken. Riksdagen förutsatte därför, att Kungl. Maj:t läte, innan ersättningarna utbetalades, verkställa en närmare granskning av de inkomna framställningarna, så att gottgörelse endast lämnades för sådana förluster, för vilka berättigade ersättningsanspråk kunde resas. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har ministern för utrikes ärendena sedermera tillkallat statskommisarien R. E. Norberg för att inom utrikesdepartementet verkställa ifrågavarande granskning. Allteftersom denna granskning kunnat verkställas, har Kungl. Maj:t från berörda anslag utanordnat ersättning för de uppkomna förlusterna.

Efter beviljandet av detta anslag hava nya förluster av ifrågavarande art uppstått. Sålunda har från utrikesförvaltningen meddelats, att vid bombanfallen mot Hamburg och Berlin där placerad personal förlorat större delen av sina personliga tillhörigheter. Tillhoppa representera dessa betydande värden, trots att vederbörandes bohag till stor del tidigare evakuerats från Tyskland, respektive kvarlämnats i Sverige. Fullständiga uppgifter rörande värdet av dessa tillhörigheter föreligga ännu icke. I preliminära beräkningar hava tjänstemännen uppskattat sina förluster till följande approximativa belopp: sändebudet i Berlin 100 000 kronor, legationsråd och handelsråd, två legationssekreterare och pressattaché 150 000 kronor, fyra attachéer 30 000 kronor, ett tjugotal skrivbiträden 115 000 kronor och fem vaktbetjänte 42 000 kronor. Sammanlagt kunna alltså dessa förluster uppskattas till cirka 435 000 kronor. För generalkonsulatets i Hamburg del beräknas förlusterna för generalkonsuln till 169 000 kronor och för övrig personal till 72 000 kronor.

Härutöver tillkomma förluster för vissa speciella personalgrupper. Följande preliminära ersättningsanspråk synas böra anmälas i detta sammanhang: fem försvarsattachéer 157 000 kronor, lantbruksattachén med biträde 33 000 kronor, svenske pastorn i Berlin 3 000 kronor, det olönade konsulatets i Berlin svenska kanslist 22 000 kronor, beskickningens utländska kanslibiträden 46 000 kronor ävensom diverse svensk och tysk tjänstepersonal — inklusive tjänstemännens privattjänare — 10 000 kronor och 70 000 riksmark. Slutligen hava liknande förluster uppstått för den svenska personal, som anställdes vid den s. k. B-avdelningen för tillvaratagande av vissa krigförande makters intressen; sistnämnda förluster ha uppskattats till 59 000 kronor.

I skrivelse den 11 januari 1944 har vidare järnvägsstyrelsen, med tillstyrkande av en av t. f. förste stationsskrivaren Hjertsäll gjord anhållan, hemställt att till Hjertsäll måtte utbetalas ersättning med 25 305 kronor för honom tillhörig egendom som gått förlorad vid ett luftangrepp i augusti 1943 mot Berlin, där Hjertsäll fungerat såsom föreståndare för statens järnvägars resebyrå.

Statstjänstemän, som på grund av sin tjänst eller i tillfälligt statligt uppdrag vistats utomlands, måste anses ha berättigade anspråk på ersättning efter rimliga grunder av statsmedel för förluster, som åsamkas dem på grund av krigsförhållandena. Vad rör utrikesförvaltningens personal synes gottgörelse för lidna förluster även böra utsträckas till deras familjemedlemmar och privata tjänare samt i viss utsträckning till utländska medborgare i svensk tjänst. Då det i många fall får anses vara ytterst angeläget för vederbörande att utan större dröjsmål erhålla ersättning för sina förluster samt för eventuella kostnader i samband med en nyanskaffning för ersättande av förstörda effekter, vill jag förorda, att riksdagens bemyndigande inhämtas till att såväl de redan uppkomna förlusterna som sådana förluster av samma slag, som framdeles må inträffa, må även under tid då riksdagen är samlad ersättas från anslaget till oförutsedda utgifter. Förutsättning härför torde vara, att Kungl. Maj:t på samma sätt som skett i fråga om det av 1943 års riksdag beviljade anslaget låter verkställa en närmare granskning av inkomna framställningar innan ersättning utbetalas. Utanordnande av ersättning — även partiell sådan — bör givetvis förbindas med villkor att vederbörande skola vara skyldiga att till statsverket återbetala sådan gottgörelse, som i annan ordning må kunna tillkomma dem. Under sådan gottgörelse torde även böra inräknas ersättning på grund av försäkring. Fråga om ersättning bör avgöras av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

Med återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att från anslaget till oförutsedda utgifter må, på sätt i det föregående föreslagits, tills vidare under budgetåren 1943/44 och 1944/45 utgå ersättning för förlust av eller skada å egendom utom landet till personer, vilka i rikets tjänst äro där bosatta, ävensom till deras familj och personliga tjänare.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.